

M^m

BİLANÇO

TÜRMOB AYLİK YAYIN ORGANI • SAYI : 56 • HAZİRAN 2001

5 FİYATI:2.500.000.-TL.

● *Güçlü Ekonomiye Geçişin Stratejisi*

● *Borçla Doğan Cumhuriyetin Borçla Yaşamı*

● *Banka Bilançoları Şeffaf mi?*

● *Vergi Yükü Büyüyor*

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 23 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Ümit Matbaası
(0.312) 419 38 26

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Krizler ve ekonomi

Ekonomide yoğun bir dönemi hep birlikte yaşıyoruz. Geçtiğimiz ay içerisinde 2001 yılı para programı Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı Hedefleri ve Politikaları ve Niyet Mektubu açıklandı.

Önümüzdeki dönemde yapacaklarımız detaylı bir şekilde niyet mektubunda ve programlarda yer aldı. Bu açıklamaların ardından IMF İcra Direktörleri Kurulu 3.9 milyar dolarlık krediyi serbest bıraktı. 2001 yılı içerisinde sağlanacak olan dış kaynağın toplamı ise 9.6 milyar dolara ulaşıyor. Bu kaynağın 1.5 milyar dolarlık kısmı Mayıs ayı sonuna doğru Hazine'ye aktarıldı.

Bu kaynak girişi ile birlikte ekonomik göstergeler olumlu sinyaller vermeye başlamışken peş peşe yeni krizler yaşadık. Önce tahıl taban fiyatı, bu krizin çözümünden iki gün sonra Devlet Bakanı Yüksel Yalova'nın Tütün Kanunu ile ilgili açıklamaları yeni bir kriz daha yarattı. Bu gelişmeler programın uygulamasına dönük umutları sarsıyor. Yaratılan tedirginlik nedeniyle beklenen iyileşmeler gerçekleşmiyor. Bu son iki gelişme Türk ekonomisinin bıçak sırtında olduğunu ve ülkeyi yönetenlerin hata yapma lüksünün kalmadığını tescilli niteliğindedir.

Yarının ne olacağı konusunda fikir yürütmenin çok zor olduğu bu topraklarda yarını ancak yaşayarak göreceğiz.

&&&

Bilanço Gazetesi ve Ekonomik Rapor çalışmamızı sizlere Bilanço Dergisi ile sunmaya devam edeceğiz. Bilanço Dergisi yeni formatını beğeneceğinizi umarak, eleştiri ve katkılarınızı bekliyoruz. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
TÜRMOB Genel Sekreteri

30 katrilyonluk Ek bütçe

Maliye Bakanlığı ve Hazine, IMF'ye verilen niyet mektubunda Haziran ayında çıkarılması taahhüt edilen Ek Bütçe için çalışmalar son aşamaya geldi.

48 katrilyon 219 trilyon lira olarak bağlanan 2001 bütçesi, ek bütçe ile birlikte 78 katrilyon lira dolayında bir seviyeye yükselecek. Bu çerçevede, Haziran ayında 30 katrilyon liralık bir ek bütçe çıkarılacak. Ancak, bu rakamın daha da yükselebileceği ifade ediliyor.

Ek bütçedeki ödeneğin 24.6 katrilyon lirası faiz harcamalarına tahsis edilirken, 4 katrilyon lira da kamu bankalarının yeniden yapılandırılması için kullanılacak. Geri kalan ödenek de sosyal güvenlik kuruluşlarının açıkları ve diğer ihtiyaçlar için ayrılacak.

Buna karşılık bütçe gelirleri, 182.4 katrilyon lira olması öngörülen gayri safi milli hasılanın yüzde 25.5'u düzeyinde kalacak. Böylece 37.2

katrilyon lirası vergi gelirleri olmak üzere bütçedeki toplam gelirler 46.5 trilyon liraya ulaşacak.

Ek bütçe ile birlikte, 2001 bütçesindeki açık da katlanacak. Başlangıçta 5 katrilyon 392 trilyon lira olarak öngörülen bütçe açığı, ek bütçenin ardından gayri safi milli hasılanın yüzde 17'sine ulaşacak. Böylece bütçedeki açık 29 katrilyon lirayı bulacak.

78 katrilyonluk bütçenin 38 katrilyon lirası faiz harcamalarına giderken, 2001 bütçesi faizler düştüğünde 9.3 katrilyon lira fazla vereceği tahmin ediliyor.

Bütçedeki ortalama dolar kuru da 1 milyon 68 bin lira olarak öngörülüyor. Ancak kuru daha gerçekçi olup olmadığı tartışılıyor.

Maliye Bakanlığı, ek bütçe için Hazine Müsteşarlığı'nın iç ve dış borç faiz ödemeleri ile transfer kalemlerindeki revize rakamları tam olarak kendisine bildirmesini istedi. Bu çalışmanın ardından, ek bütçe ödenekleri son şeklini alacak ve hazırlanan ek bütçe taslağı Başbakanlığa sevkedilecek.

VERGİ YÜKÜ BÜYÜYOR

Açıklanan ekonomik programda kamu giderlerinin kısılmasıyla kaynak yaratılması temel hedef

olarak saptanmasına karşın, ilk günlerin göstermelik uygulamalarından sonra, yine vergilere yüklenilmeye başlandı. Krizin yarattığı tahribatı gidermek için dolaylı vergilere yüklenilmesi, vergi yükünü taşınmaz bir konuma sürüklüyor. Akaryakıt Tüketim Vergisi (ATV) ve KDV oranlarında yapılan artışla birlikte, dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının yüzde 65'lere ulaşması bekleniyor.

Vergi oranlarındaki artış ve enflasyondan kaynaklı yükseliş sebebiyle baş-

langıçta 31.8 katrilyon lira olarak öngörülen 2001 yılı vergi gelirlerinin 38 katrilyon liraya ulaşabileceği hesaplanıyor.

Kriz dolayısıyla gelir ve servet üzerinden alınan vergilerde yaşanan gerileme ve ek gelir, ek kurumlar gibi yeni vergilere karşı oluşan sert tepki, hükümeti dolaylı vergilere yöneltti.

Genel tüketim vergilerinin toplam vergi gelirlerine oranı OECD ortalamasında yüzde 20 seviyelerinde bulunuyor. Bu oran, Fransa, Almanya gibi ülkelerde yüzde 18'ler seviyesinde bulunurken, Norveç, Polonya, Portekiz gibi ülkelerde yüzde 25'ler seviyesine ulaşıyor.

Türkiye'de Vergi gelirlerinin GSMH'ya oranı 1990 yılında yüzde 11.4 iken, 2000 yılında bu oran yüzde 21'e yükseldi. Harcamalardaki artış ise çok daha hızlı bir gelişme ile yüzde 17'den yüzde 30'a yükseldi. OECD ülkelerinde vergi gelirleri içinde KDV'nin payı ortalama yüzde 18'iken, Türkiye'de bu oran

VERGİ YÜKLERİ (1989 - 2000)						
	G.S.M.H.(1)	Genel Bütçe Vergi Gelirleri / GSMH	Konsolide Bütçe Vergi Gelirleri (Genel+Katma) / GSMH	Konsolide Bütçe Vergi Gel.+ Mah.Id. (4) Vergi ve Pay/GSMH	Konsolide Bütçe Vergi Gel.+ Mah.Id. Vergi ve Pay+Fonların (4) Vergiye Bağlı Gelirleri/GSMH	(MİLYAR TL) Konsolide Bütçe Vergi Gel.+ Mah.Id. Vergi ve Pay + Fonların V.Bağlı Gelirleri+Parafiskal(4) Gelirler / GSMH
1989	230,370	11,1	11,1	12,7	15,2	18,4
1990	397,178	11,4	11,4	13,1	16,0	19,9
1991	634,393	12,4	12,4	14,3	16,8	20,9
1992	1,103,605	12,8	12,8	14,7	17,7	22,1
1993	1,997,323	13,2	13,2	15,2	18,0	21,9
1994(2)	3,887,903	13,8	13,8	15,8	17,6	20,9
1994 (3)	3,887,903	15,1	15,1	17,2	19,0	22,3
1995	7,854,887	13,8	13,8	15,9	17,6	20,4
1996	14,978,067	15,0	15,0	17,1	18,6	21,9
1997	29,393,262	16,1	16,2	18,5	20,3	24,5
1998	53,518,332	17,2	17,3	19,8	21,8	26,0
1999	78,282,967	18,9	18,9	21,6	23,5	28,6
2000	78,242,496	18,9	18,9	21,6	23,5	28,6

yüzde 30 dolayında bulunuyor. Gelir ve Kurumlar vergilerinin payı OECD’de yüzde 13.5’iken Türkiye’de yüzde 9 civarında.

Türkiye’de ise dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı 1999 yılında yüzde 54.5 seviyesinde gerçekleşti. Bu oran 2000 yılında yüzde 59’a ulaştı. 2001 yılında ise yüzde 65’lere yükselmesi bekleniyor.

Dolaylı vergiler, herhangi bir gelire bağlı olmadan, bir mal veya hizmet alımı nedeniyle ödendiği için adaletsiz bir vergilendirme sistemi olarak değerlendiriliyor. Geliri ne olursa olsun herkesin aynı miktarda vergi ödemesi sonucunu doğurduğu için, dolaylı vergi yükü oransal olarak bakıldığında düşük gelirli için çok önemli bir yük oluşturuyor. Konsolide Bütçe vergi gelirlerinin Gayrisafi Milli Hasıla’ya oranı 1989 yılında 11,1 iken ek ver-

gilerin ilk başvurulduğu yıl olan 1994 yılında yüzde 15,2’ye yükselirken bu oran 2000 yılında yüzde 18,9’a kadar genişledi.

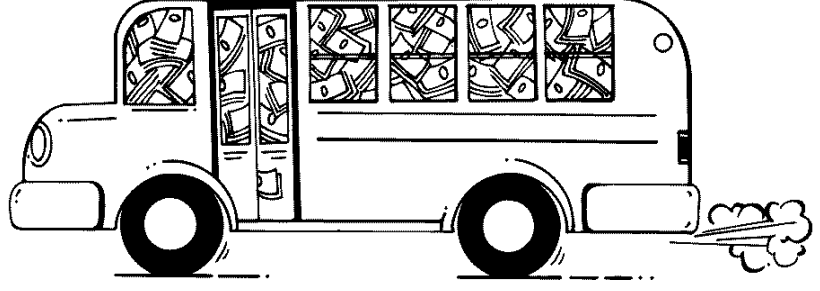
KDV Artışı kayıtdışı ekonomiyi genişletecek

TÜRMOB Genel Başkanı Mustafa Özyürek, KDV Oranla-

rında yapılan artışın hayatı daha da pahalılaştıracağı ve aynı zamanda kayıtdışı ekonominin genişlemesine katkı sağlayacağını vurgulayarak, "Gelir artırıcı önlemler paketi içinde KDV oranlarının artırılması ilk akla gelen unsurlardan olur. 2001 Mali Yılı Bütçe Kanunu'na göre 4.515 trilyon ithalde alınan ve 6.418 trilyon dahilde olmak üzere toplam 10.933 trilyon KDV geliri elde edilmesi öngörülmüyor. KDV oranlarının bir puan artırılması suretiyle ilave olarak yaklaşık 450-550 trilyon ilave gelir elde edilmesi hedefleniyor. Ancak bu rakamların realize edilme olasılığı ekonominin açılması ile paralel gidecektir. Ekonominin açılması halinde hedeflere ulaşılması mümkün olabilir. Daralan ekonomide KDV oranlarının artırılması beklenen getiriye sağlayamayabilir.

Öte yandan KDV oranlarının hem farklılaştırılması ve hem de artırılması kayıtdışı ekonomiyi

besler. Yani sahte faturacılık artar, fatura ve fiş pazarlıkları daha da önem kazanır ve bu yolla kayıtlı ekonomide aşınma olur. Anlaşılan Hükümet bu yan etkileri dikkate almadan sadece vergi hasılatını düşünerek KDV oranlarını artırmayı yine kolaycı yol olarak seçmiştir.

KDV oranlarının artırılması iğneden ipliğe aynı zamanda tüm mal ve hizmetlerin fiyatlarını da artıracaktır. Yani nihai tüketiciye mal ve hizmetlerin maliyeti artacak ve hayat pahalılığı bu yolla da artmış olacaktır." dedi.

Aranan kaynak benzin zammı

21 Şubat krizinden bu yana benzin fiyatlarına yüzde 68.6, tüpgaz fiyatlarına yüzde 92.6 zam yapıldı. Akaryakıt Tüketim Vergisi her ay açıklanan TEFE oranı kadar takip eden gün artırılıyor. Ancak, Bakanlar Kurulu ATV'yi açıklanan TEFE'den daha az veya eksik belirleyebiliyor.

Avrupa or-

talamasında akaryakıtın vergisiz fiyatı ortalama 34 cent iken Türkiye'de nisan ayı itibariyle 36.67 cent seviyesinde. Vergi oranı Avrupa ortalamasında yüzde 64 seviyesinde yer alırken Türkiye'de yüzde 60'lar seviyesine yükseldi. Akaryakıtın yüzde 60'ı vergi olarak alınıyor. Ancak Türkiye'deki kıyaslamada tezatlığı ise ekonomik kriz ve yaşanan devalüasyon ile birlikte alım gücü iyice düşen toplumun bir litre benzini 1 dolara almak zorunda kalması oluşturuyor. Akaryakıtta yapılan zamlar kaçınılmaz olarak üretim ve ulaşım maliyetlerini yükselterek başka mallarında fiyatlarının artmasına neden oluyor.

Zamların, enflasyonun ve vergilerin altında ezilen çok geniş bir kesimin tepkileri en esas noktayı oluşturuyor. Frene basılmadığı takdirde bu yük Tandoğan Meydanında yaşandığı gibi yeni patlamaları da beraberinde getirecek mi? Toplumun çok geniş kesimlerine yüklenen bu yük hala taşınabilir noktada mı? Bu soruların cevaplarını ve kırılma noktalarını sosyal patlamalar oluşturuyor. Ekonomistlerin bu noktada görüşü ise frene basma zamanı geçiyor...

Mevzuat değişikliklerinden vergi dairesi personeli habersiz

Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı Nazmi Karyağdı'nın "Toplam Kalite Yönetimi ve Türk Vergi İdaresi" konulu çalışması vergi dairelerinde yaşanan sorunları ve bu alandaki eksiklikleri çarpıcı bir şekilde saptıyor.

Karyağdı'nın uzun bir araştırma, görüşme ve anketler aracılığıyla elde ettiği bilgiler 386 sayfalı bir kitapta toplandı.

Çalışmada vergi dairelerinde iş tanımlarının, görev tanımlarının ve iş standartlarının oluşturulmamış olması vergi dairesindeki verimliliği etkileyen en önemli faktör olarak yer alıyor. Mükelleflere uygulanan ankette vergi dairelerinde mükellefleri sınırlandıran en önemli durumun servis içeriğindeki masaların bir kısmının boş olması, bir kısmında personelin

kendi arasında sohbet ediyor görünümünde olması ya da mükellefe karşı ilgisiz bir tutum içerisinde olması sonucu saptanıyor.

Vergi dairelerindeki saha çalışmalarında mükelleflerin bu gözlemlerinin de doğru olduğu

tesbit edilmiş. ABD'de uygulanan genel amaçlı iş örnekleme çalışması yapılarak vergi dairesi personelinin çalışan çalışmayan analizi yapılmış bu analize göre gün boyunca yüzde 33 oranında personelin yerinde olmadığı, yüzde 21 oranında personelin yerinde olduğu ancak çalışmadığı, yüzde 46 oranındaki personelin ise çalışmakta olduğu tesbit edilmiş. Yapılan ölçümleme sonucunda personelin yüzde 54'ünün çalışmadığı bir anlamda gizli işsiz durumunda olduğu saptanmış.

Çalışmanın ilginç bir bölümünü ise vergi mevzuatındaki çok sık yapılan değişiklikler oluşturuyor. Karyağdı'nın araştırmasına göre vergi mevzuatında çok sık yapılan değişiklikler hem mükelleflerin hem de vergi dairesi personelinin yükünü artırıyor. Yapılan araştırmalarda 100 liralık vergi devlete ortalama 1.5 liraya mal olurken, mükelle-

fe maliyeti 8.5 lirayı bulmakta. Yapılan değişikliklerin işin daha kolay yapılmasına etkisi, vergi dairesi personeline göre yüzde 9 oranında. Mükelleflerin yüzde 64'üne göre ise vergi mevzuatındaki değişiklikler verginin daha adil ve daha basit bir şekilde toplanmasını sağlamakta.

Diğer taraftan, yapılan değişikliklerin vergi dairesi personelinin yüzde 54'üne hiç ulaşmadığı tesbit edilmiş ve bu tesbit Ankara'daki görevli personel üzerinden elde edilmiş. Yani personel mevzuattaki değişikliklerden habersiz olarak işlemlerini yapıyor.

İlginç saptamalardan birini de vergi sisteminin adil olup olmadığı oluşturuyor. Vergi dairesi personelinin yüzde 94'ü vergi sisteminin adil olmadığını düşünüyor.

Karyağdı tarafından Da-nıştay 4. Dairesinde yapılan araştırma sonucunda vergi yar-

gısı ile ilgilide bazı çarpıcı sonuçlar elde edilmiş;

Kamuoyunda, mükelleflerin büyük bir çoğunluğunun İdare ile uyuşmazlık içinde olduğu şeklindeki yaygın kanatın gerçek durumu yansıtmadığı ortaya çıkmış. Örneğin Ankara Defterdarlığı'na bağlı 13 vergi dairesinde 1 yıllık sürede toplam tarhiyatın binde 6'sı oranında ilave tarhiyat yapılmakta (yapılan tarama, denetim, inceleme vb. sonrası ortaya çıkan farklardan) ancak, ilave tarhiyatların yüzde 58.9'unun mükelleflerce uyuşmazlık konusu yapılarak yargıya götürüldüğü tesbit edilmiştir.

Ortaya çıkan uyuşmazlıkların nedenleri irdelendiğinde (dosya adedi itibariyle) yüzde 32.3'nün takdir komisyonu kararlarından, % 17.1'nin vergi denetmeni raporlarından, yüzde 8.9'unun yaygın yoğun vergi denetimi ile ilgili tutanaklardan, yüzde 7'sinin Maliye Bakanlığı'nca yayımlanan genel

tebliğlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Vergi tutarı itibariyle baktığımızda ise birinci sırada vergi denetmeni inceleme raporlarının, ikinci sırada Bakanlık'ça yayımlanan genel tebliğlerin, üçüncü sırada gelirler kontrolörü inceleme raporlarının yer aldığı tespit edilmiş. Diğer taraftan sayıca fazla olan takdir komisyonu kararlarının vergi tutarları itibariyle sekizinci sırada geldiği tespit edilmiş.

Vergi inceleme elemanları tarafından düzenlenen inceleme raporlarının büyük bir çoğunluğu tarhiyat öncesi uzlaşma ile idari aşamada kesinleşmekte. Örneğin 1995-1999 yılları arasında yazılan Hesap Uzmanı raporlarının yüzde 72'si uzlaşma ile sonuçlanmış.

Yargıya intikal eden uyuşmazlıkların sonuçları tablodaki gibi tespit edilmiştir

Uyuşmazlığın Nedeni	Dosya Adedi İtibariyle İdare Aleyhine Gerçekleşme Oranı	Vergi Tutarı İtibariyle İdare Aleyhine Gerçekleşme Oranı
Takdir komisyonu kararları	% 98,2	% 88,7
Yaygın yoğun vergi denetimi tutanakları	% 98,6	% 91
İş yeri kapama cezaları	% 97,8	-
Bakanlıkça Yayınlanan genel tebliğ	% 86,4	% 91
Hesap Uzmanı vergi inceleme raporları	% 80,6	% 76,3
Maliye Müfettişi vergi inceleme raporları	% 94,7	% 99,8
Gelirler Kontrolörü vergi inceleme raporları	% 91,7	% 94,7
Vergi Denetmeni vergi inceleme raporlarının	% 87	% 99,9

Güçlü ekonomiye geçişin stratejisi

Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Kemal Derviş tarafından açıklanan “Türkiye’nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı”nın hedefleri, politikaları ve uygulamaları açıklandı. Programda;

1990-1999 yılları arasındaki borç stoğunun artış trendinin taşınamaz boyutlara geldiği vurgulanarak, kamu açıklarının artmasını da etkin olan faktörler sıralanıyor

Enflasyonla mücadele programının değerlendirilmesinde ise; cari işlemler açığındaki beklentinin üzerinde artış, yapısal reformlarla daha yavaşlama başarısızlığın nedeni olarak gösteriliyor.

- Yapısal yenilenme ve yasal düzenlemeler

- Kamu Bankaları

- TMSF bünyesindeki bankalar

için uygulanacak olan eylem planında yer verildi. Bu pla-

na göre fonda bulunan bankalar satılmadığı takdirde tasfiye edilecek.

* Devlette şeffaflığı artıracak ve kamu finansmanını güçlendirecek düzenlemeler,

* Ekonomide rekabeti ve etkinliği artıracak düzenlemelerin yanı sıra, programda, özelleştirme KİT’ler, borçlanma, sosyal güvenlik kararları, bütçe dışı fonlar, yerel yönetimlere ilişkin proje ve hedeflere yer verildi.

Program ana başlıklarıyla şöyle;

Reel Ekonomiye Yönelik Önlemler

İhracatın artırılmasına yönelik ilave tedbirler alınacaktır. Bu kapsamda;

i. Bütçeden ve diğer kaynaklardan sağlanacak finansmanlar çerçevesinde Eximbank’ın kredi imkanları artırılabilecektir. Bu

kapsamda bugüne kadarki bütçe ödenekleri öne çekilerek Eximbank’a 128 trilyon lira aktarılmıştır,

ii. İhracatta KDV ödemeleri hızlandırılacaktır

iii. Teşvik uygulamalarına ilişkin bürokratik işlemler azaltılacaktır.

Portföy yatırımlarının dışında, ülkemize istihdam, teknoloji ve katma değer açısından yararlı olacak yabancı sermayenin gelmesi kritik önem taşımaktadır. Doğrudan dış yatırım yabancı sermayenin en yararlısıdır. Türkiye için en az 5 milyar dolarlık bir yıllık yabancı sermaye girişinin gerçekleşmesi doğal sayılmalıdır. Doğrudan yabancı sermayenin Türkiye’ye girişini hızlandırmak amacıyla daha önce Anayasa’da yapılan değişiklikle getirilen uluslararası tahkim düzenlemesi için gerekli olan kanun çıkarıla-

Temel Makroekonomik Göstergeler					
	1999	2000	2001 ^T	2002 ^T	2003 ^T
Büyüme	-6,1	6,1	-3,0	5,0	6,0
GSMH deflatörü	55,8	51,6	49,4	28,3	16,5
TEFE (yıllık, dönem sonu)	62,9	32,7	57,6	16,6	12,4
TÜFE (yıllık, dönem sonu)	68,8	39,0	52,5	20,0	15,0
Konsolide Bütçe (GSMH'ye oran)					
Faiz Dışı Denge *	1,5	4,6	5,1	5,6	5,6
Net Faiz Ödemeleri	13,1	15,8	20,1	19,1	16,1
Bütçe Dengesi	-11,6	-11,2	-15,0	-13,6	-10,5
Operasyonel Denge	-4,0	-2,0	-0,6	-4,8	-2,5
Konsolide Kamu Dengesi					
Kamu Kesimi Faiz Dışı Dengesi (GSMH'ye oran)	22,1	21,9	22,6	16,2	13,5
Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (TCMB karı dahil) (GSMH'ye oran)					
	24,2	19,1	17,1	9,7	6,9
Kamu Kesimi Net Borç Stoku(GSMH'ye oran)					
Net Dış Borç	20,1	19,7	34,2	28,3	23,5
Net İç Borç	40,9	38,8	44,3	42,1	41,5
Brüt Dış Borç Stoku (GSMH'ye oran)					
	55,0	56,6	66,2	59,6	56,8
Ödemeler Dengesi					
Cari İşlemler Dengesi (GSMH'ye oran)	-0,7	-4,8	-0,6	-0,9	-0,6
Cari İşlemler Dengesi (Milyar ABD doları)	-1,4	-9,8	-1,0	-1,7	-1,2
İhracat	29,3	31,2	34,1	36,5	39,3
İthalat	-39,8	-53,6	-47,0	-49,9	-53,6
Turizm Gelirleri	5,2	7,6	8,3	8,6	9,1
GSMH (Trilyon TL)	78.283	125.971	182.439	245.814	303.626
* TCMB karı, faiz gelirleri ve özelleştirme gelirleri hariç					
T Tahmin: Programın tam olarak uygulandığını varsayarsak, büyüme hızı 2002 ve 2003 yıllarında yüzde 7'yi de bulabilir					

caktır. Bunun yanısıra, doğrudan yatırımın önündeki idari ve bürokratik engelleri ortadan kaldıracak bir eylem planı çalışması başlatılmış olup kısa sürede tamamlanması hedeflenmektedir. Yabancı sermaye yatırımını özendirme amacıyla Ticaret Kanunu,

İmar Kanunu ve yatırımı doğru dan etkileyecek diğer kanunlar kısa sürede yeniden incelenerek gerekli değişiklikler yapılacaktır. Uygulanacak programla birlikte sağlanacak makroekonomik istikrar, özelleştirmenin hızlanması ve yapısal reformlar paralelinde

yabancı sermaye yatırımları ülke mize daha fazla yönelecektir.

Bu geçiş döneminde esnaf, sanatkar, KOBİ'ler ve tarım kesiminin krizden asgari seviyede etkilenmelerini temin etmek amacıyla Ziraat ve Halk Banka-

sı'ndan kullanmış oldukları kredilerin faizlerine maliyetlerin yansıtılmasını sınırlamak için bütçeye 400 trilyon lira tutarında ödenek konmuştur.

Makroekonomik Politikalar

Maliye Politikası

Konsolide bütçe, bütçe dışı fonlar, mali olmayan KİT'ler, işsizlik fonu ve yerel yönetimleri içerecek şekilde tanımlanan toplam kamu kesimi faiz dışı fazlasının, özelleştirme geliri, faiz geliri ve Merkez Bankası karları hariç, GSMH'ye oranının 2000 yılında ki yüzde 2,8'lik seviyesinden, 2001 yılında yüzde 5,5'e ve 2002 yılında da yüzde 6,5'e yükseltilmesi hedeflenmektedir. Önemli bir faiz dışı fazlayı yaratmak borç dinamiğinin olumluya çevrilmesi ve reel faizlerin aşağıya çekilmesi için şarttır. Bunun gerçekleşmesi kolay olmayacaktır ve sürekli bir politik kararlılık gerektirecektir. Bu kararlılığı göstermezsek, programın bu boyutu ak-

sayacak ve makroekonomik hedefler tümüyle tehlikeye girecektir.

Gelir Artırıcı Düzenlemeler

Gelir hedeflerine ulaşmak için aşağıda yer alan vergi ve vergi dışı gelir düzenlemeleri öngörülmüştür:

i. Vergi gelirlerinin artırılmasına yönelik olarak 2000 yılı sonunda alınan tedbirlerin titizlikle uygulanmasına devam edilecektir.

ii. Akaryakıtta otomatik fiyatlandırma mekanizması sürdürülecektir. Akaryakıt Tüketim Vergisi (ATV) en az hedeflenen enflasyon ölçüsünde ayarlanacak ve ATV tahsilatının GSMH içinde payı yüzde 3 olacaktır

iii. Katma Değer Vergisinin yüzde 8 ve 1'lik oranları dışındaki kalemlerinde 1 puanlık artış yapılmıştır

iv. Başta enerji ve petrol

sektörü olmak üzere ithale dayalı ürünlerin fiyatlarına kurdaki değişiklikler, artan maliyetler yansıtılmalı ve fiyatlar ekonomik gerekleri de yansıtacak şekilde geciktirilmeden ayarlanmalıdır

v. Vergi tabanının yaygınlaştırılması amacıyla vergi kimlik numaralarının kullanımı genişletilecektir. Bankacılık muamelelerinde vergi kimlik numaralarının kullanılması Eylül 2001'de başlayacak ve Haziran 2002 dönemine kadar aşamalı olarak yaygınlaştırılacaktır Böylelikle, 2000 yılının sonunda 15,2 milyona ulaşan rakam 2002 yılının sonuna kadar iki katına çıkarılacaktır Buna yönelik yasal düzenlemenin Mayıs ayı sonuna kadar çıkarılması beklenmektedir.

vi. Vergi kayıp ve kaçığının en aza indirilmesi amacıyla vergi denetimleri artırılabilecektir. Vergi tahsilatının güçlendirilmesi sonucunda 2000 yılının sonunda GSMH'nin yüzde 2'sine tekabül

Kamu Kesimi Faiz Dışı Dengesi, 2000-2002		(GSMH'ye Oran, %)	
	2000	2001 Yeni Program	2002 Öngörü
Kamu Kesimi	2,8	5,5	6,5
<i>Merkezi Hükümet *</i>	<i>4,6</i>	<i>5,1</i>	<i>5,6</i>
Toplam Gelirler	25,4	25,0	25,3
Faiz Dışı Harcamalar	20,8	19,9	19,7
<i>Diğer Kamu</i>	<i>-1,8</i>	<i>0,4</i>	<i>0,9</i>
Bütçe Dışı Fonlar	-0,5	-0,3	-0,1
İşsizlik Sigortası Fonu	0,3	0,6	0,6
Yerel Yönetimler	-0,1	-0,1	-0,1
KİT'ler	-1,5	0,1	0,5
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	0,0	0,0	0,0
GSMH (trilyon TL)	125.971	182.439	245.814
* Özelleştirme gelirleri, MB karları ve faiz gelirleri hariç			

Kamu Kesimi Net Borç Stoku (GSMH'ye Oran Olarak)				
	1999	2000	2001	2002
<i>Merkezi Hükümet</i>	62,4	58,8	83,0	78,3
-Dış Borç Stoku	22,2	18,8	22,8	21,0
-İç Borç Stoku*	42,5	41,0	60,9	57,8
İhale Yöntemiyle Satılanlar	25,8	23,4	23,2	28,3
Bankacılık Sektörü'nün Yeniden Yapılandırılması İçin Verilen	16,7	17,4	29,9	22,9
<i>Kamu Kesimi Net Borç Stoku</i>	61,0	58,4	78,5	70,4
-Net Dış Borç Stoku	20,1	19,7	34,2	28,3
-Net İç Borç Stoku	40,9	38,8	44,3	42,1

* 1999 ve 2000 yılları iç borç stoku rakamları içinde kağıda bağlanmamış görev zararı stokları da dahildir.

eden gecikmiş vergi borcu stoku-
nun 2001 yılı sonuna kadar düşü-
rülmesi planlanmaktadır.

vii. Vergi ve sosyal güven-
lik primlerine ilişkin gecikme fa-
iz ve cezaları piyasa faiz oranları

nın üzerinde kalacak biçimde
ayarlanmıştır.

viii. SSK ve Bağ-Kur prim-
leri için prime esas ücret tabanı
yüzde 40 artırılmış, SSK prime
esas ücret tavanı ise tabanın 4 ka-

tından 5 katına çıkarılmıştır

ix. Bireysel yatırımcıların
kamu kağıtlarından elde ettikleri
gelirlerin beyanname dışı tutul-
ması suretiyle kamu kağıtlarına
olan bireysel talebin artırılması
düşünülmektedir. Ancak bunun
finansal yatırım araçlarının veği-
lendirilmesinde uyum sağlamak
amacıyla yapılacak bir çalışma
sonucunda netleştirilmesi gerek-
mektedir.

x. Vergi idarelerinin oto-
masyona geçmesiyle birlikte ver-
gi idaresinin etkinliğinin artırıl-
ması yönünde önemli bir adım
atılmış olup üç ana veri işleme
merkezindeki bilgiler birleştirile-
rek yeni bir organizasyona gidile-
cektir.

xi. Kamu kuruluşlarının
vergi ve sosyal güvenlik prim
ödemelerindeki gecikme 2002
sonuna kadar ortadan kaldırıla-
caktır.

Konsolide Bütçe Finansmanı		
	Milyar \$	% GSMH
Finansman İhtiyacı	79,0	47,2
İç Borç Servisi	67,4	40,1
Anapara	36,9	21,8
Faiz	30,5	18,3
Dış Borç Servisi	11,7	7,0
Anapara	8,3	5,0
Faiz	3,4	2,0
Finansman	79,0	47,2
Faiz Dışı Fazla	9,5	5,3
Özelleştirme	2,3	1,1
İç Borçlanma	51,4	30,9
Dış Borçlanma	15,8	9,9
Tahvil	2,5	1,5
Dünya Bankası	3,2	2,0
Proje	0,5	0,3
Dış Destek	9,6	6,1

Borçla doğan Cumhuriyetin borçla yaşama

Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı Devletinden oldukça büyük bir dış borç mirası almış. Osmanlı Düyun-u Umumiyesi adını alan borcun 1933 yılındaki girdiye göre tutarı 65 milyon dolardır. 1928-1933 yıllarında yapılan millileştirmelerle birlikte dış borçlar 84 milyon TL'ya yükselmiş. Ve bu borçlar

1948 yılına kadar ödenmiş.

Hazine Müsteşarlığı'ndan Tülay Evgin'in "Dünden Bugüne Borçlarımız" isimli araştırması Cumhuriyet tarihimizin borç tarihini ilginç anekdotlarla yansıtıyor. Bu araştırmaya göre;

Millileştirme dışında Türkiye Cumhuriyeti ilk defa olarak 14 Haziran 1930 tarihinde

"İktisadi Cihazlanma" amacıyla dış borç almış. Bunun için ABD'de bulunan bir yatırım şirketinden 10 milyon dolar borç istenmiş, yatırım şirketi ise, 10 milyon yerine 20 milyon dolarlık kredi vermeyi kabul etmiş, buna karşılık Türkiye'de bir kibrit fabrikası kurulmasında ısrar etmiştir. Sonuç olarak, 25 yıl vadeli, % 6.5 faizli 10 milyon dolar kredi alınması kararlaştırılmış ve karşılığında 25 yıl süreyle "Kibrit Çakmak İhissarı" isimli bir kibrit fabrikası kurma izni yatırımcı şirkete verilmiştir. 1934 yılına kadar imzalanmış başka bir uzun vadeli dış borç yoktur. Buna mukabil oldukça yüksek seviyede kısa vadeli dış borcun 1933 yılında da mevcut olduğunu görmekteyiz, bu borcun toplamı 67.673.743 TL.'yı bulmaktadır. 1932 yılından itibaren BBYKP'nı kaleme alacak olan önemli bir Sovyet Uzmanları heyeti Türkiye'ye davet edilir. Türkiye yaptığı birinci

plan ile (1934-1938) Sovyetler'den sonra dünyada ilk planlı kalkınma döneminde bulunan bir ülke ünvanını kazanır 1934 yılından itibaren uzun vadeli borçlar alınmıştır Bunların ilki, 1934 başlarında alınan 8 milyon dolarlık borçtur. Bu borç Birinci Beş Yıllık Plan'da yer alan fabrikalardan bazılarının yapılmasında kullanılmıştır İkincisi, 27 Mayıs 1938 tarihinde İngiltere'den 10 milyonu dış ödeme güçlüklerini gidermek (iç borçlara), 6 milyonu da askeri malzeme mübayaasında kullanılmak üzere alınan 16 milyon İngiliz Sterlin'i değerindeki kredidir. ikinci Dünya Savaşı'na kadar Türkiye uzun vadeli başka bir borç almamıştır. Ayrıca, bu devrede borç ödemeleri muntazam olarak devam etmiş ve 1943 yılında da erken ödeme yapılarak Osmanlı Düyun-u Umumiye borçları tamamen ödenmiştir. 1939 yılı sonunda uzun vadeli dış borç toplamı 134 milyon TL.'dir.

İkinci Dünya Savaşı sürecinde Türkiye Cumhuriyeti'nin borçlanması artmıştır. 1946 sonunda uzun vadeli dış borçlar toplamı 356 milyon TL'yı bulmuştur. Bu rakam 1939 yılına göre yüzde 266 artışa tekabül etmektedir. Bu borçların büyük bir kısmı askeri harcamalarda kullanılmıştır Ancak bu dönemde mevcut altın ve döviz stoku tutarı 345 milyon TL'dir. Bu rakam borçları karşılayacak bir seviyeyi göstermektedir.

Borçlardaki artışın süreklilik kazanması sonucu Temmuz

1958 tarihinde Cumhuriyet Türkiye'si dış borcu için moratoryum ilan etmiştir. Ve bir istikrar programı açıklanmıştır. Açıklanan istikrar programının amacı dış borçların konsolidasyonu değil, dış yardım ve kredinin devamlılığını hedeflemektedir. 1960 sonunda Türkiye'nin dış borçları 1139 milyon dolar'a yükselmiştir.

Amerikan Kredileri 1956-1960 yıllarında verilmiş ve 232.2 milyon dolar'a ulaşmıştır.

Amerikan tarımsal ürün

fazlasının ithali karşılığında yapılan bu borçlanmalar Türk Lirası karşılığı olmakta ve bu paralar Amerikalıların Türkiye'deki çeşitli ihtiyaçları için kullanılmış bulunmaktadır Bu borçların bir kısmı sonradan başlıca şekli olarak silinmiştir.

Türkiye'nin 1950 yılında başlattığı liberasyon uygulamaları ile dövizler eritilmiş, 1951-1953 yılları arasında dış ticaret açıkları sırasıyla 23, 88, 193 milyon dolar olmuştur. Sürekli yükselen dış ticaret açıkları nedeniyle döviz darboğazına girilmiş, birikmiş dış alım kapasitesi düşmüş, üretim kapasitesi daralmış ve bu durumda açık fi-

nansmana başvurma nedeniyle enflasyonist baskı artmıştır

Borç yükünün ağırlaşmasından dolayı 1958 yılında Türkiye moratoryum ilan etmek zorunda kalmıştır. OEEC, IMF ve ABD ile istikrar programı yapılması konusunda anlaşma yapılmıştır 1960'lı yıllarda da borçlanma politikası kesintisiz bir şekilde devam etmiştir.

Diğer taraftan, 1967-1970 döneminde ithalattaki daralmalar karşısında, karşılıkların ödenmesinin geciktirilmesi, dışarıdaki alacaklıların uluslararası kuruluşlar, özellikle IMF nezdinde harekete geçmelerine neden olmuştur. Baskılar sonucu devalüasyon ve istikrar önlemlerine gidilerek IMF ile her yıl standby anlaşması imzalanmıştır. Bu dönemde toplam 2.7 milyar dolar dış kredi sağlanmış ve bunun % 53'ü dış borç ödemelerine (1.4 milyar doları) önceki borçların ödenmesinde kullanılmıştır Toplam ihracatın % 33'ü dış borç ödemelerine tekaül etmektedir.

1973-1978 yıllarında bol devalüasyonlu bir dönem olarak geçirilmiş. 1975 yılında 13.70 olan dolar 1978 yılında 35.000 TL'ye yükselir. 1979 tarihinde de 47.000 TL. olmuştur. 1980'li yıllarda da borçlanma politikası devam etmiştir. Türkiye'nin dış borçları 2000 itibarıyla 106.932 milyon dolara ulaşmıştır.

İşte borçlu doğan Cumhuriyetin borçla yaşamının kısa bir özeti.

Banka bilançoları şeffaf mı?

Şubat ve kasım krizlerinde en büyük fonksiyonu üstlenen kesim bankacılık sektörü oldu. Mali sistemde ortaya çıkan krizin neden ve sonuçları üzerinde daha yeni yeni analizler yapıp tartışmalar başladı. Bu tartışmalardan birisi de bankacılık sektörünün yeterince şeffaf olmaması ve buna muhasebenin ürettiği bilgilerin iyi kullanılmaması gösteriliyor

Yrd.Doç.Dr. Necdet Sağlam yaptığı bir araştırmada banka bilançolarının yapısını ve bankacılık krizinde muhasebenin rolünü analiz etti. Sağlam'ın çalışmasının bazı bölümleri şöyle;

Kamu bankalar ikinci bir Hazine gibi çalışarak, devletin bazı harcamalarına aracılık etmektedirler. Örneğin, ayın 15'i geldiğinde, Hazine memur maaşlarını bütün bankalardan borçlanarak ödemektedir. Ama özel bankalardan farklı olarak, devletin kamu bankalarından aldığı borcu geri ödeyip öde-

mediği pek belli değildir. En azından faizini geri ödemektedir. Bunun anlamı, devletin kamu bankalarının kaynaklarını kullanarak önemli giderlerini finanse etmesi, kullanılan kaynakları ise genellikle yerine koymamasıdır. Dolayısıyla devlet kamu bankalarının kaynaklarını eritmekte, böylece geniş bir finansman olanağına kavuşmaktadır. IMF programı, kamu bankalarını özerk/özel bir statüye kavuşturarak, devletin harcamalarını yalnızca bütçe gelirleriyle finanse etmesini talep etmiştir. Aksi halde, kamu bankalarının zayıflaması, bütün bir bankacılık sistemini tehdit etmektedir.

Bankaların Bilançoları Nasıl?

Türk Bankacılık sektörünün işleyişinde, dolayısıyla özel ban-

kaların bilançolarında iki temel uyumsuzluk ve buna bağlı bir dizi risk vardır. Birincisi; öncelikle aktiflerle pasiflerin vadeleri farklıdır. Pasifler içinde en önemli paya sahip olan mevduat 1 ile 2 aylık bir ortalama vadeye sahipken, repolar gecelik olarak yapılmaktadır. Buna karşın aktif tarafta, bono portföyleri ortalama 1 yıl vadeli. Kredi portföyleri ise, ağırlıklı olarak gecelik olarak fiyatlanmakla beraber istendiği anda likiditeye çevrilmeleri olası değildir. Genel bir hesapla bankacılık sektörü bir aylık bir borçla bir yıllık bir aktifi finanse etmektedir. İkinci uyumsuzluk ise, kurlar konusunda;

döviz varlıkları dövizli borçlarından az olan bankacılık sektörü için, devalüasyon zarar anla-

mına gelmektedir. Bu iki uyumsuzluktan sonra sorulması gereken bir dizi soru vardır:

Bankalar neden böyle bir risk (hem vade, hem likidite, hem de kur riski) taşıdılar?

Bu riske rağmen karlılıklarını nasıl sürdürdüler?

Önümüzdeki dönemde bu riskleri almak isteyecekler mi?

Bankalar hem tasarruf yapan, hem de kredi kullanan müşterilerinin tercihleri nedeniyle bilançolarında bu riski taşımak zorunda kalmıştır. Banka bilançolarının pasif tarafında yurtdışı borçlanma ve döviz tevdiat hesapları ağırlık kazanırken aktif tarafında hem kredi kullanan reel sektör, hem de kamu TL ile borçlanmayı tercih etmişlerdir. Burada şu sonuca ulaşabiliriz: açık döviz pozisyonları ve vade uyumsuzluğu Türk bankalarının stratejik bir tercihi değil, Türk ekonomisinin tasarruf-kredi dinamiklerinin bir sonucudur.

Bankaların 2000 yılında, IMF'e güvenerek devalüasyon korkuları iyice azalmış ve bulabildikleri hemen tüm döviz kaynakları TL'ye dönüştürerek bono ve kredi portföylerine yatırmışlardır Türkiye'de geçmişteki devalüasyonlar nedeniyle dövizle tasarruf etme eğilimi yüksek, ancak yine aynı devalüasyon korkusu dövizli borçlanmayı sınırlamakta ve devalüasyon korkusu yenilmedikçe tasarruf-kredi arasındaki uyumsuzluk devam edecektir.

Bu günlerde bankalar açık

pozisyondan kaçınmak için TL aktiflerini kısma yönelenler ve bu her şeyden önce TL para arzının düşmesi, TL faizlerinin yukarı çıkması anlamına gelecektir. Hem krediler, hem de kamuya sağlanan fonlama aşağı çekilecektir. Döviz tarafındaysa, dövizli varlık yaratmakta zorlanan bankacılık sektörü döviz borçlarını da kısmen tasfiye ederek bilançosunu küçültmek isteyecektir.

Piyasadan iktisadi rasyonelliği kamu bankaları bozmaktadır. Tablo 1'de toplanan mevduatın kamu ile özel bankalar arasındaki dağılımı verilmektedir. (30.06.2000)

TL ve Döviz Mevduatın Kamu ve Özel Bankalarda Dağılımı			
	TL Mevduat %	Döviz Mevduat %	Toplam Mevduat %
Kamu Bankaları	61	17	39
Özel Bankalar	39	83	61
Toplam *	100	100	100
* TSMF'na devredilen bankalar özel bankalar arasında varsayılmıştır			

Bu çerçevede kamu bankalarındaki "Görev Zararları" piyasada mevduat faizlerinin aşağı inmesini engellemektedir. Buna bir örnek vermek gerekirse; eylül 2000'de kamu bankalarının borçlanmalarında ortalama bileşik %54 faiz verilirken, devlet tahvilinin ortalama bileşik getirisi %35 düzeyinde kalmıştır. Görüldüğü üzere Hazine %35 borçlanırken Hazinesinin Bankaları %54

ile borçlanmıştır. Burada ya Hazine'nin verdiği faiz ya da Hazine Bankası'nın faizi yanlış olduğunu söyleyebiliriz. Daha doğrusu faiz belirleyen etken Para arzıdır. Para arzı ise, dış kaynak girişine bağlanmaktadır. Hazine Bonusu - Devlet Tahvili faizlerini dış kaynakça belirlenmekte ve kamu bankalarının faizi ise içerideki tasarrufçu ile "görev zararı" tarafından belirlenmiş ve dolayısıyla ikili bir faiz yapısı oluşturulmuştur.

Türk Bankacılık sektörünün aktifinin 30.06.2000 tarihi itibarıyla dağılımı tablo 2'deki

verilmiştir. Bankacılık sisteminin bilanço aktifinin %35'ini oluşturan likit kıymetlerin önemli bir bölümünü esasen hazine bonusu - devlet tahvili portföyü oluşturmuştur. 49,5 milyar dolar likit aktifin 17,7 milyar dolar menkul değerler cüzdanından oluşmaktadır. 17 milyar dolarlık menkul değerler cüzdanı mevduat ve / veya dış kredi ile finanse edilen kısımdır. Ayrıca bilançolarda asli

kalem olarak yer almayan repo ile fonlanan menkul değerler cüzdanının da hesaba kattığımız da toplam 33,4 milyar dolarlık menkul değer cüzdanı bulunmaktadır. Repo ile fonlanan menkul değerler cüzdanının miktarı 15,7 milyar dolardır ve

mundalar. Çünkü bu bir denge meselesidir, aksi takdirde hiç bir banka ayakta kalmaz.

Ekonomideki kaynakların etkin dağılımını sağlaması gereken bankacılık sisteminde esas büyük irrasyonellik kamu ban-

kamu harcamalarını kısmak zordur. Diğer taraftan kamudaki verimsizliğin ve kontrolsüz bir harcama düzeninin (döner sermaye, fonlar, BİT'ler, kamu şirketleri, vakıfları, dernekleri vb.) ortadan kalmadan, bulunan kaynaklarında da sorununu çözmesini beklemek yanlış olur.

Vergilerdeki yüksek oranlar mutlaka düşürülmeli, kayıt dışı ekonomi enflasyon muhasebesi uygulaması ile birlikte kayıt altına alınmalı ve bankacılık işlemlerinde vergi numarası uygulamasına geçilmesiyle kayıt dışı mali işlemler önlenmelidir.

Bankaların denetiminde sorun vardır ve denetlenmiş mali tablolar şeffaf olduğunu söyleyemeyiz. Özellikle yerli denetim şirketlerinin uluslararası muhasebe standartlarını uygulamadıkları görülmektedir. Sorunlu bankaların denetimleri sonucunda Hazine ve bununla beraber Merkez Bankası gereğini yapmamaktadır, çünkü Merkez Bankası kayıtlarında hangi bankanın kimlere kredi kullandığı görülmektedir.

Bankacılıktaki ve diğer kurumlardaki yolsuzluk son bulması için her türlü denetim tekniği kullanılmalı, IMF verilen niyet mektubunda yer aldığı gibi bankaların muhasebe standartların uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilmesi sağlanmalıdır.

Banka Varlıklarının Dağılımı (30.06.2000)		
	Oran %	Tutar Milyar Dolar
Likit Aktifler	35	49,5
Krediler	32	45,4
Döner Aktifler	11	15,6
Diğer Aktifler	22	29,9
Toplam	100	140,4

bunun tamamına yakın kısmı overnight faizlerle fonlanmakta ve önemli ölçüde faiz riski taşınmaktadır.

Türk Bankacılık sistemi özkaynakları önemli ölçüde erezyona uğramıştır. Bunun tekrar yerine konması ciddi bir plan ve program dahilinde olabilir. Aksi halde özkaynaklarını yitiren bankaların kredi veremeleri söz konusu değildir. Bankalar Kanunu'na göre özkaynaklarını yitiren bankalar kredi veremezler. Bankacılık sektöründe kaynakların vade yapısının çok kısadır ve sektörün böyle bir ortamda reel kesimi destekleme şansı bulunmamaktadır. Bu arada bazı çevreler kendi kişisel tasarrufları için bankalardan yüksek faiz beklerken aynı şekilde kullandıkları kredilerde de faizlerin yükselmesini beklemek duru-

kalarındadır. "Görev zararları" yüksek faizle fonlanmaya devam edildikçe "kaynak tahsis mekanizmasını" bozuyor gerekçesiyle özel bankaları TSMF'na devretmek çözüm değildir, bilhakis, çözümü zorlaştıran unsurdur. Ekonomik sorunlara siyasi görüş ile bakılmamalı ve siyasetin ekonominin dışına çıkması gerekir. Şu anda Türkiye'de herkes yapılan bu hatalar nedeniyle zarar görmektedir. Karşı karşıya kaldığımız şeyler sürpriz değildir ve bu krizlerle kendi ürün ve emeğimizi ucuzlatmaktayız.

Kamu bankaları borçlanma maliyeti ile Hazine borçlanma maliyeti arasında çarpık, ekonomik olmayan bir fark bulunmaktadır.

Türkiye yıllarca tamamen siyasi amaçlarla yapılan harcamaları artık kaldıramamakta ve

Bankalar 2000'de 2.7 katrilyon zarar etti

Kamu bankaları 177.4 trilyon, Fon bankaları 3 katrilyon 309.9 trilyon zarar, özel mevduat bankaları 528.9 trilyon, kalkınma yatırım bankaları 214.9 trilyon, yabancı mevduat bankaları 34 trilyon kar etti. Bankacılık sektörü, 2000 yılını 2 katrilyon 709.6 trilyon lira zararla kapadı.

Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre, faiz oranlarının hızlı biçimde aşağı indiği 2000 yılını da bankaların faiz gelir ve giderleri önceki yıllara yaklaşık aynı düzeyde gerçekleşirken, zararları takipteki alacak karşılıkları ile faiz dışı giderlerindeki artıştan kaynaklandı. Bankaların 1999 yılında 21 katrilyon 14.3 trilyon lira ile 1999'daki 16 katrilyon 221.5 trilyon liralık giderle neredeyse aynı düzeyde oluştu.

Bankaların ayırdığı takipteki alacak karşılıkları yüzde 26.6 artarak 1 katrilyon 469.4 trilyon liraya yükseldi. Böylece net faiz geliri 3 katrilyon 336.1 trilyon lira ile önceki yılki düzeyinin yüzde 8.1 altında kaldı. Bankaların personel maaşları, kıdem tazminatı karşılıkları gibi faiz dışı giderleri ise yüzde 70.1 artarak 6 katrilyon 587.1 trilyon liraya ulaşırken, faiz dışı gelirleri yüzde 18.4'lük artışla 1 katrilyon 270.7 trilyon lira düzeyinde gerçekleşti.

Bankacılık sisteminin vergi öncesi 1 katrilyon 980.2 trilyon lira düzeyinde oluşan toplam zararı, ayrılan 729.4 trilyon liralık vergi karşılığı ile birlikte 2 katrilyon 709.6 trilyon liraya ulaştı. Bankaların toplam zararı önceki yıla göre yüzde 786 arttı.

Bankacılık sisteminin 1999 yılında 72.1 katrilyon lira olan aktif toplamı 2000'de 104.3 katrilyona ulaştı. 1999 yılını toplam 284.5 trilyon lira karla kapayan kamu bankaları, 2000'de 104.3 katrilyona ulaştı.

Bankacılık Sisteminin Gelir/Gideri (Milyar TL)

	2000	1999
Net Faiz Geliri	4.805.524	4.792.823
- Faiz Geliri	21.030.594	21.014.333
- Faiz Gideri	16.225.069	16.221.510
Takipteki Al.Karşılığı	1.469.411	1.160.759
Tak.Al.Kar.Sonrası Net Faiz Gel.	3.336.114	3.632.064
Faiz Dışı Gelir	1.270.686	1.073.196
Faiz Dışı Gider	6.587.049	3.871.456
Vergi Öncesi Kar (Zarar)	-1.980.249	883.804
Vergi Karşılığı	729.350	1.139.554
Net Kar	-2.709.599	-305.750
- Kamu Mevduat Bankaları	-177.392	284.476
- Özel Ticaret Bankaları	528.868	1.151.102
- TMSF	-3.309.927	-2.546.788
- Kalkınma Yatırım Bank.	214.901	194.250
- Yabancı Bankalar	33.951	221.210

1999 yılını toplam 284.5 trilyon lira karla kapayan kamu bankaları, 2000 yılında 177.4 trilyon lira zarar etti. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bünyesindeki bankaların zararları toplamı yüzde 30 büyüyerek 3 katrilyon 309.9 trilyon liraya ulaştı.

Özel mevduat bankalarının karı ise yüzde 65.7 azalarak 528.9 trilyon liraya indi. Yabancı mevduat bankalarının karı da yüzde 84.7 azalarak 34 trilyon liraya geriledi. Kalkınma ve yatırım bankaları ise karını yüzde 10.6 artırarak 214.9 trilyon liraya çıkardı.

169 Trilyon 6 yılda 23 katrilyon oldu

Ziraat ve Halk Bankası'nın 23 katrilyon liraya ulaştıktan sonra Hazine tarafından ödenen görev zararlarının, 1.6 katrilyon liralık ödemeye rağmen işlenen faizler nedeniyle son altı yılda 135 kat arttığı belirlendi.

Türkiye ekonomisinin kasım ve şubat krizlerini yaşamasında büyük bir rolü olan kamu bankalarının görev zararlarının, arada yapılan geri ödemelere rağmen altı yılda 135 kat artarak 169 trilyon liradan 23 katrilyon liraya yükseldiği belirlendi. Bu büyümenin büyük bölümü birikmiş görev zararlarına her yıl yüksek oranlarda faiz işletmesinden kaynaklandı.

Devlet Bakanı Kemal Derviş, Kocaeli Milletvekili Mehmet Batuk'un kamu bankalarının görev zararlarıyla ilgili sorularını yanıtladı. Derviş'in verdiği bilgiye göre Nisan 2001 sonunda 22 katrilyon 970 trilyon liraya ulaşan Ziraat ve Halk Bankasının görev zararlarının temelini 1995 yılındaki toplam 170 trilyon liralık birikmiş borç oluşturuyor. Söz konusu bankalara ilerleyen yıllarda zarar oluşturacak yeni görevler verilmesi ve hepsinden de önemlisi birikmiş zararlara yıl son-

larında piyasa faizlerinin çok üzerinde faiz yürütülmesi nedeniyle söz konusu rakam yıllar itibarıyla hızla büyüdü.

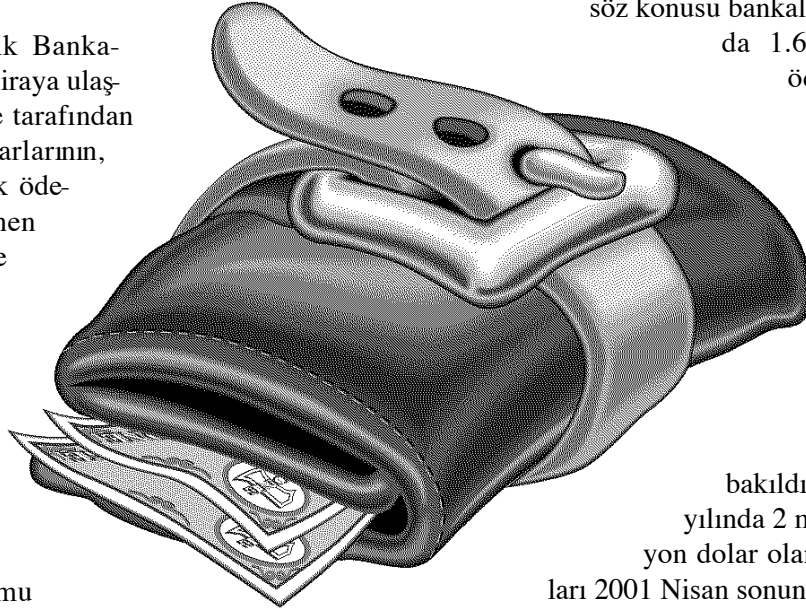
Halk, Ziraat ve Emlak Bankasının 1995 yılında toplam 170 trilyon liralık görev zararı alacakları bulunuyordu. Bu rakam 1996 yılında 632 trilyon liraya yükseldi. 1997 yılında Hazine bu bankalara 186 trilyon lira ödeme yaptı ancak görev zararları stoku 1.5 katrilyon liraya yükseldi. Hazine'nin 67.2 trilyon liralık geri ödeme yaptığı 1998 yılı sonunda gelindiğinde 4 katrilyona ulaşan görev zararları, 1999 yılında ise yapılan 592 trilyonluk geri ödemeye karşın 10.4 katrilyona yükseldi. Hazine birikmiş görev zararları için söz konusu bankalara 2000 yılın-

da 1.6 katrilyonluk ödeme yaptı.

Ancak stok yine de 2000 sonunda 15.1 katrilyona, Nisan 2001 sonunda ise 22.9 katrilyona ulaştı.

Dolar olarak bakıldığında ise 1995 yılında 2 milyar 783 milyon dolar olan görev zararları 2001 Nisan sonunda 20.2 milyar dolara ulaştı. Bu artış arada yapılan 4 milyar 551 milyon dolarlık geri ödemeye rağmen gerçekleşti. Dolayısıyla Hazine'nin 14 Mayıs itibarıyla Hazine iç borçlanma kağıdı vererek tümüyle ödediği görev zararlarının söz konusu dönemdeki toplam maliyeti 25 milyar dolara ulaştı.

Devlet Bakanı Derviş, kamu bankalarının görev zararlarının tarım kesimi ile esnaf, sanatkar genç ve kadın girişimcilerin desteklenmesi amacıyla ve TÖBANK, Sümerbank ve Denizcilik Bankası'nın devri nedeniyle kamu bankalarına verilen görevler, doğal afetler nedeniyle yapılan kredi destekleri sonucu ortaya çıktığını bildirdi. Bu rakamların söz konusu bankaların bilançolarında zarar olarak değil "Hazineden olan alacaklar" kaleminde izlediklerini bildirdi.

Haziran'da 9.3 katrilyonluk iç borç geri ödemesi yapılacak

Hazine'nin, Haziran ayındaki iç borç geri ödemesi 9 katrilyon 316 trilyon lira olarak açıklandı. Borç takasının da yapılacağı Haziran'da en uzun altı ay vadeli dört ayrı ihale yapacak olan Hazine en az 4.4 katrilyon liralık borçlanmaya gidecek. Haziran ayı dış borç geri ödemeleri ise 1 milyar 911.5 milyon dolar olarak açıklandı.

Hazine'den yapılan açıklama göre, 20 Haziran'da 3 katrilyon 753.6 trilyon lira, 21 Haziran'da ise 912 trilyon liralık iç borç geri ödemesi yapılacak. Haziran'ın en yüklü iç borç geri ödemesi ise 4 katrilyon 650.1 trilyon lira ile 27 Haziran'da gerçekleştirilecek. Haziran'da yapılacak olan toplam 9 katrilyon 316.5 tril-

yon liralık geri ödemenin, 1 katrilyon 706.6 trilyon liranın ortalamadan satışlar nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarına olacağı ifade edildi.

Hazine'nin Haziran ayı içerisinde gerçekleştireceği toplam dış borç ödemeleri ise 1 milyar 911.5 milyon dolar olarak açıklandı.

borçlanma ihalesi düzenleyerek aşmaya çalışacak. İlk ihaleyi 5 Haziran'da üç ay vadeli bono ihalesine yönelik olarak düzenleyecek olan Hazine, ayın en uzun vadeli borçlanma ihalesini ise 12 Haziran'da altı ay vadeli bono ihracına yönelik olarak yapacak. Her iki ihalede de en az 100'er trilyon liralık borçlanma hedefleniyor.

Borçlanmalar

Hazine, iç borç geri ödemeleri konusunda şimdiye kadar yaşadığı en yoğun ay olan Haziran'ı, dört ayı iç

Hazine 20 ve 21 Haziran'daki yüklü iç borç geri ödemelerini ise 98 gün vadeli bono ihracıyla karşılamaya çalışacak. 19 Haziran'da yapılacak olan 98 gün vadeli bono ihalesinde en az 1 katrilyon 300 trilyon liralık net borçlanma hedefleyen hazine, 27 Haziran'daki ödemesini ise 26 Haziran'da yapacağı 4 ay (133 gün) vadeli bono ihalesiyle

finanse etmeye çalışacak. Hazine bu ihalede de en az 2 katrilyon 900 trilyon lira borçlanmayı deneyecek.

Haziran'daki giriş

Haziran ayında IMF kredisinin ikinci dilimi olarak 1 milyar 800 milyon dolar bir kaynak daha Türki-

ye'nin kullanımına açılacak. Dünya Bankası'da Haziran'da Türkiye'ye 1.1 milyar dolarlık bir kaynak kullanılabilecek. Böylece Haziran ayında Türkiye'nin IMF ve Dünya Bankası'ndan kullanacağı toplam kaynak 2 milyar 900 milyon dolar olarak gerçekleşecek. 2001 yılı içerisinde

sağlanacak dış kaynağın 9.6 milyar dolar tutarındaki kısmının Hazine'nin borçlanmasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılması öngörüldü.

Haziran ayı içerisinde toplam 1 milyar 911 milyon dolar tutarında da dış borç ödemesi yapılacak

Haziran Ayı İç Borç Ödemeleri			
(Milyar TL)			
		Ort. Satış	Toplam
Haziran	Ödeme	Geri Ödemeleri	Ödeme
20.06.2001	3,283,933.0	469,628.5	3,753,561.5
21.06.2001	912,044.3	-	912,044.3
27.06.2001	3,413,969.9	1,236,952.2	4,650,922.1
Toplam	7,609,947.2	1,706,580.7	9,316,527.9

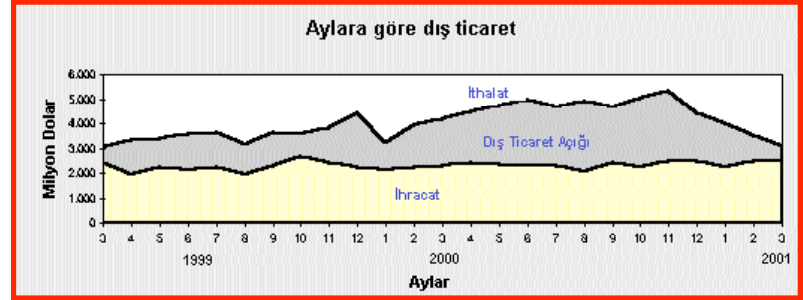
2001 Yılı Aylık İç Borç Ödemeleri			
(Milyar TL)			
	Ana Para	Faiz	Toplam
Haziran	7,087,060.4	2,229,467.5	9,316,527.9
Temmuz	2,269,291.0	3,786,183.4	6,055,474.5
Ağustos	3,012,861.4	6,092,494.7	9,105,356.1
Eylül	1,713,272.8	3,781,880.9	5,495,153.7
Ekim	2,719,505.4	5,125,988.8	7,845,494.2
Kasım	1,464,192.3	3,051,488.0	4,515,680.2
Aralık	1,816,929.5	1,976,756.4	3,793,685.9
TOPLAM	20,083,112.8	26,044,259.6	46,127,372.4

İthalat geriliyor, ihracat artıyor

2001 yılı Mart ayında geçen yılın aynı ayına göre ihracat %8.6 arttı, ithalat ise % 25.6 oranında azaldı. Aynı dönemde dış ticaret açığı % 68.5 oranında azalarak 1,847 milyon dolardan 583 milyon dolara geriledi. 2000 yılı Mart ayında % 55.6 olan ihracatın ithalata karşılama oranı, 2001 yılı Mart ayında % 81.2 olarak gerçekleşti

2001 Ocak-Mart döneminde; 2000 yılının aynı dönemine göre ihracat %7.6 artarak 7,212 milyon dolar, ithalat %6.5 azalarak 10,588 milyon dolar olarak gerçekleşti. 2000 Ocak-Mart döneminde 4,621 milyon dolar olan dış ticaret açığı, 2001 yılı Ocak-Mart döneminde %27.0 oranında azalarak 3,375 milyon dolar olarak gerçekleşti. İhracatın ithalata karşılama oranı ise 2000 yılının ilk üç aylık dönemde %59.2 iken, 2001 yılının aynı döneminde %68.1'e yükseldi.

2001 yılı Mart ayında 2000 yılının aynı ayına göre; imalat sanayi ürünleri ihracatı %10.4 oranında artarken, tarım ve ormancılık

ürünleri ihracatı %8.7, madencilik ve taşocakçılığı ürünleri ihracatı %10.4 düşüş gösterdi. Aynı dönemde; sermaye malları ithalata %32.7, ara malları ithalata %21.1, tüketim malları ithalata ise %42.5 oranında azaldı.

2001 yılı Mart ayında bir önceki yılın aynı ayına göre; OECD üyesi ülkelere yapılan toplam ihracat %12.3, Türkiye Serbest Bölgelerine yapılan ihracat %6.1, OECD üyesi olmayan ülkelere yapılan ihracat ise %0.2 oranında arttı. Aynı dönemde Avrupa Birliği ülkelerine %10.7, Diğer OECD ülkelerine %19.6 oranında daha fazla, EFTA ülkelerine ise %7.8 daha az ihracat

yapıldı. Mart ayında Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Türk Cumhuriyetleri ve İslam Konferansı Teşkilatı'na üye ülke gruplarına yapılan toplam ihracatta da azalma görüldü. 2001 yılı Mart ayı ihracatının %70.0'ı OECD ülkelerine, %27.0'ı OECD üyesi olmayan ülkelere ve %3.0'ı Türkiye Serbest Bölgelerine yapıldı. AB ülkelerinin ihracatımız içerisindeki payı 2000 Mart ayında %51.6 iken, 2001 yılı Mart ayında %52.6'ya çıktı. 2001 yılı Mart ayı ihracatımız içerisinde OECD üyesi olmayan Avrupa ülkelerinin payı %7.3, Orta Doğu ülkelerinin payı %10.0, Afrika ülkelerinin payı ise %4.7 olarak gerçekleşti.

	Mart			Ocak-Şubat		
	2000	2001	Değişim %	2000	2001	Değişim %
İhracat (000 \$)	2.316.917	2.515.841	8,6	6.703.433	7.212.038	7,6
İthalat (000 \$)	4.164.053	3.098.505	-25,6	11.324.615	10.587.524	-6,5
Dış Ticaret Açığı (000 \$)	-1.847.136	-582.664	-68,5	-4.621.182	-3.375.486	-27,0
Karşılama Oranı %	55,6	81,2		59,2	68,1	

Enflasyonda tırmanış eğilimi kırıldı

Enflasyondaki tırmanış eğilimi talepteki daralma ve mevsimsel etkenler dolayısıyla kırıldı. Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksinde Mayıs ayında bir önceki aya göre yüzde 6,3, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 40,5, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 57,7 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 42,3 artış gerçekleşti.

TEFE'deki 2001 Mayıs ayındaki yüzde 6,3'lük artışın 1,6'sı devlet sektöründeki fiyat artışlarından, 4,7'side özel sektördeki fiyat artışlarından kaynaklandı.

İmalat Sanayi Genel İndeksindeki artışta yüzde 6,8 olarak gerçekleşti.

Tüketici Fiyatları Genel İndeksinde ise Mayıs ayında bir önceki aya göre yüzde 5,1, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 8,3, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 52,4 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 45,3 artış gerçekleşti. Tüketici fiyatlarında en yüksek artış ise sırasıyla mektup gönderme ücreti, çilek, patates ve ayçiçek yağında yaşandı. Patates fiyatları ise bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 123,7 oranında arttı.

TEFE	MAYIS 2001	MAYIS 2000
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	6,3	1,7
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	40,5	18,2
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	57,7	59,2
(01.06.2000-31.05.2001) - (01.06.1999-31.05.2000) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	42,3	59,3

TÜFE	MAYIS 2001	MAYIS 2000
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	6,3	1,7
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	40,5	18,2
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	57,7	59,2
(01.06.2000-31.05.2001) - (01.06.1999-31.05.2000) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	42,3	59,3

Borç Yönetiminde Tehlike Sinyalleri

IMF ve Dünya Bankası uzmanlarınca hazırlanarak Mart 2001 ayında yayınlanmış olan "Kamu Borç yönetimi Prensipleri" çalışması, kamu borç yönetimi sürecinde ülkelerin karşı karşıya kalabilecekleri tehlikelere de yer vermektedir.

Ulusça Kasım 2000 ve Şubat 2001 tarihlerinde yaşadığımız ve halen daha dip noktalarına da ulaşmamış olduğu gözlemlenen derin ekonomik krizlerin esas itibarıyla; hükümetlerin, süregelen bütçe açıkları nedeniyle yoğun biçimde başvurmuş olduğu iç ve dış borçlanmanın yönetiminde göstermiş oldukları basiretsiz tutumdan kaynaklandığı ve ekonominin yeniden yapılandırılması faaliyetleri çerçevesinde ve IMF ile yapılmış olan son anlaşmanın bir gereği olarak "Borçlanma Yasası"nın çıkarılacağı hususu da dikkate alınarak, yukarıda

belirtilen çalışmanın bu alanda işaret ettiği tehlikeler aşağıdaki bölümlerde verilmektedir.

1. Hernekadar kısa vadede

daha düşük maliyetli borçlanma ve daha düşük bütçe açığına yol açacaksa da, hükümetin

mali durumunun kırılganlığının, zafiyetinin arttırılması. Borç yöneticileri; görece olarak "düşük riskli" gözükebilecek önemsiz maliyet avantajları yakalayabilme çabası ile, düşük olasılık taşısa da borç portföylerini, büyük ve felaket boyutunda zarara yolaçacak risklere karşı duyarlı duruma getirecek hareketlerden kaçınmalıdırlar

ı Borcun vade yapısı. Bir hükümet, kısa vadeli maliyetlerle uzun vadeli maliyetler arasında, zamana ilişkin tercih yapma durumundadır. Örneğin; kısa vadeli borçlanmadaki düşük faiz hadlerinden istifade etmek düşüncesiyle kısa vadeli veya değişken faizli kağıtlara aşırı yüklenilmesi, satışı, hükümeti faizlerin yükselmesi durumunda ani sıçramalar gösteren ve büyük olasılıkla giderek yükselen borç hizmeti maliyeti ile karşı, karşıya bırakabilir ve hükümetin, hangi maliyetle

olursa olsun borçlarını rollover edemediği (mevcut borcunun geri ödemesini yeni borçlanma ile yapamadığı) durumlarda temerrüt, konsolidasyon riski yaratabilir. Bu durum ayrıca merkez bankasının parasal hedeflerine ulaşmasını da olumsuz etkileyebilir.

1 Karşıt pozisyon oluşturmaksızın (unhedged) döviz kuru değişimlerine duyarlı aşırı borçlanma. Bu durum birçok şekillerde ortaya çıkabilir, ancak ağırlıklı, yaygın biçimi, hükümetin aşırı miktarda, yabancı para cinsinden veya döviz kuruna endekslenmiş borçlanma kağıtları çıkarmasıdır. Bu uygulama hükümetlerin; ulusal paranın döviz kuru değer kayıplarında oynak ve genelde giderek ağırlaşan borç servisi yüküne maruz kalmalarına veya borçlarını "roll over" - borcun yeni borçla döndürülmesi - edememeleri durumunda default - temerrüde düşme, yükümlülüklerin yerine getirilememesi - riski ile karşılaşmalarına yol açabilir.

1 Teslim etme opsiyonu içeren borçlar. Kötü şekilde yönetilmeleri durumunda bu tür borçlar, portföyün vadesini etkin biçimde azaltmak ve piyasaya/roll over riskini derin-

leştirmek suretiyle, borçlunun daha büyük bir belirsizlik ortamına sürüklenmesi sonucunu doğurabilir.

1 Finansal kurumlara sağlanan gizli garantiler gibi gizli şarta bağlı yükümlülükler. Eğer zayıf şekilde yönetilirse, önem arzeden "moral hazard" - sigorta poliçesinin

yol açabileceği dikkatsizlik, kayıtsızlık - olaylarını gündeme getirebilir.

2. Hükümete karşı özel sektörün kararlarını çarpıklaştıran aynı zamanda gerçek faiz yükünü olduğundan düşük gösteren borç yönetimi uygulamaları.

1 Kamunun sahip olduğu işletmelerin hisse senetleri veya diğer menkul kıymetlerle teminat altına alınmış borç-

le teminat altına alınmış borçlar. Borcun ifade ettiği faiz yükünü olduğundan düşük göstermelerinin yanısıra, menkul değerlerin yönetimi ile ilgili kararları çarpıtabilirler.

1 Gelecekteki belirli vergi geliri kaynakları ile teminata bağlanmış borçlar. Eğer gelecekte elde edilecek belirli bir gelir akışı, belirli bir borcun ödenmesine tahsis edilmişse, yapılacak birtakım değişiklikler vergi sisteminin ıslahına yol açacak olsa dahi hükümet, söz konusu vergi gelirlerini etkileyecek değişiklikleri yapmak hususunda daha az istekli bir tutum takınabilir.

1 Vergi bağışıklığı sağlanan veya indirimli vergi uygulanan borçlar. Bu uygulamaya hükümetin borçlanmasını, kağıt satmasını özendirmek, kolaylaştırmak amacıyla başvurulmaktadır. Uygulamanın bütçe açığı üzerinde yapacağı etki belirsizlik taşımaktadır zira, uygulamanın kesin sonucu, diğer alternatif menkul kıymetlere uygulanan vergilendirmenin niteliğine ve vergiye tabi kağıtlarla, vergilendirmeden bağışık tutulan hükümet kağıtlarının vergi sonrası nemalarının eşitlenmiş olup, olmadıklarına bağlı olacaktır.

3. Şarta bağlı veya garanti edilmiş borç yükümlülükleri konusunda yanlış raporlama, bilgilendirme. Bu durum, hükümetin yükümlülüklerinin, gerçekte olduğundan daha düşük düzeyde gösterilmesi sonucuna yol açabilir.

İ Hükümet tarafından garanti edilmiş olarak, daha alt kademedeki hükümet birimlerince veya kamunun sahip olduğu kurumlarca alınmış borçlarla ilgili olarak yürütülen koordinasyonun veya uygulanmakta olan usullerin yetersizliği.

İ Alt kademedeki hükümet birimlerinin veya kamu kurumlarının borçlarının sıklıkla affedilmesi, silinmesi.

İ Vadesinden önce itfa edilmesi (bütçede karşılık ayrılmamış iken) ihtimali yüksek borçların garanti edilmesi.

4. Piyasa dışı finansman kanallarının kullanılması. Bazı durumlarda bu uygulama, sonuçları kestirilemeyecek şekilde uygunsuz durumlara yol açabilir.

İ Sıfır veya çok düşük faizle avans kullanımı veya özel nitelikli hazine bonolarını içerecek şekilde merkez bankası ile tavizli koşullarla özel düzenlemelere gidilmesi.

İ Harcama bedellerinin ödenmesindeki gecikmeler veya emre yazılı senetler ve

bağlayıcı borçlanma düzenlemeleri yoluyla tedarik firmalarından baskı yoluyla borç alınması. Bu tür uygulamalar hükümetin harcamalarının maliyetini yükseltici sonuç yaratırlar.

İ Hükümet menkul değerleri için hükümetin kontrolü altında, hükümete münhasır bir piyasa yaratılması. Örneğin bazı ülkelerde kamu emeklilik fonlarının, hükümet menkul değerlerini satın alması talep edilmektedir. Diğer bazı durumlarda, bankalardan mevduatlarının belirli bir yüzdesine tekabül edecek şekilde, hükümete borç vermeleri talep edilmektedir. Hernekadar likidite yönetimi açısından likit menkul değer rasyoları akılcı bir araç olarak kullanılabilirlerse de, bu uygulamalar borç hizmeti maliyetleri, aynı zamanda finansal piyasaların gelişimi üzerinde arzu edilmeyen, mahzurlu etkiler doğurabilirler.

5. Borçlanma sözleşmeleri ile geri ödemeleri konusunda ve/veya alacaklılarla ilgili olarak yetersiz ve/veya uygun olmayan gözetim ve kayıt sistemi. Hükümetin vergi tabanı ve/veya mevcut borç yükü arzı üzerindeki kontrolü zayıflamaktadır

İ Sıfır faizli (faiz tutarının borçlanma anında ana paradan düşülmesi suretiyle) uzun vadeli borçlar üzerindeki zımni, gizli faizin kayda geçirilmesinde zaafa düşül-

mesi. Hernekadar hükümetin nakit durumuna yardımcı olacağı da gizli faizin kayıt edilmemiş olması durumunda, bütçe açığının gerçek boyutu olduğundan düşük gösterilmiş olacaktır.

İ Borçlanma konusunda çok geniş bir yetki tabanı. Bu durum, yükümlülük altına girilen borçlar konusunda parlamentoya rapor verme mecburiyetinin bulunmamasından veya borçlanılacak miktar konusunda bir sınır veya tavan tespit edilmemiş olmasından kaynaklanabilir. Mamafih yetkili otorite, mevcut borç servisi yükümlülüklerinin yerine getirilmesini güvence altına almış olmalıdır

İ Varolan borç stoku ile ilgili olarak yetersiz kontroller yapılması. Bazı ülkelerde bu alandaki faaliyetlerin değişik kurumlar arasında bölünmüş olması ve tutulan dokümantasyonun yetersizliği, resmi olarak yetki verilmiş olandan daha büyük çapta borçlanmaya gidilmesine neden olmuştur.

İ Belirli bazı tür borçlanmalar konusunda güçlük arzeden hukuki gerekliliklerin bulunması. Bazı ülkelerde, uzun vadeli borçlanmalarla ilgili (kısa vadeliilere göre) bir takım zahmetli hukuki gerekliliklerin bulunması, kısa vadeli borçlanmalara, roll over riskini çok yükseltecek biçimde, çok nispetiz bir yoğunlaşma sonucunu getirmiş-

YMM ve SMMM Odaları 12. Dönem

Genel Kurulları yapıyor

YMM ve SMMM Odaları 12. Dönem Mali Genel Kurulları yapıyor Katılımın yüksek olduğu Genel Kurullarda yaşanan ülke sorunlarının yanı sıra mesleki sorunlarda tartışılarakçeşitli görüş ve öneriler dile getiriliyor.

Türkiye genelinde 68 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Odası, 7 Yeminli Mali

Müşavir Odası ile birlikte TÜRMOB'a bağlı 75 Oda bulunuyor. Bu Odalarda örgütlenmiş 70 bin Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir bulunuyor.

12. Dönem Oda Genel Kurulları Haziran ayı ortasında tamamlanacak.

Maliye Hesap Uzmanları 56. Kuruluş Yıldönümünü kutladı

Hesap Uzmanları Kurulu'nun 56. Kuruluş yıldönümü nedeniyle Hesap Uzmanları Vakfı ve Hesap Uzmanları Derneği'nce "*Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı ve Maliye Politikaları*" konulu bir panel düzenlendi.

Panelin açılış konuşmalarını Maliye Bakanı Sümer Oral, Hesap Uzmanları Kurulu Başkanı Abdullah Aslan ve Hesap Uzmanları Vakfı Başkanı Şefik Çakmak yaptı.

Paneli Doç.Dr. Nevzat Saygılıoğlu yönetirken panelis olarak Doç.Dr. İzak Atıyas, Prof. Dr. Hürşit Güneş, Doç.Dr. Aziz Konukman, Prof.Dr. Ercan Uygur, VA-VEK Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Şükrü Binay yer aldı.

Hesap Uzmanları Kurulu 56. kuruluş yıldönümünü panelin ardından düzenlenen bir kokteyle kutladılar.

Gelirler Kontrolörleri 65. kuruluş yıldönümünü kutladı

Gelirler Kontrolörleri kuruluşunun 65. yıldönümünü Ankara'da bir kokteyle kutladı. Kokteyilin evsahipliğini Gelirler Kontrolörleri Başkanı Orhan Karşıkaya ve Gelerler Kontrolörleri Derneği

Genel Başkanı Kemal Turan yaptı. Kokteyle başta Maliye Bakanı Sümer Oral olmak üzere, Maliye bürokratları, milletvekilleri ve geniş bir davetli topluluğu katıldı.

**DENETİM BİRİMLERİNCE YAPILAN VERGİ İNCELEME SONUÇLARI
(1985-2000)**

DENETİM BİRİMİ	İNCELEME		(MİLYON TL.)	
	YILI	SAYISI	İNCELENEN MATRAH	BULUNAN MATRAH FARKI
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1985	2,871	740	2,992
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1985	3,120	153,914	116,203
GELİRLER KONTROLÖR.	1985	3,061	13,732	32,679
VERGİ KONT.MEMUR.	1985	57,629	131,246	142,471
TOPLAM	1985	66,681	299,632	294,345
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1986	1,560	6,963	10,016
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1986	2,443	627,887	1,012,567
GELİRLER KONTROLÖR.	1986	5,219	276,501	245,558
VERGİ KONT.MEMUR.	1986	57,328	245,950	230,174
TOPLAM	1986	66,550	1,157,301	1,498,315
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1987	457	7,988	9,243
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1987	3,224	2,250,982	293,179
GELİRLER KONTROLÖR.	1987	2,585	414,934	286,475
VERGİ KONT.MEMUR.	1987	73,998	275,716	175,491
TOPLAM	1987	80,264	2,949,620	764,388
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1988	560	6,962	20,489
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1988	3,174	1,170,395	231,535
GELİRLER KONTROLÖR.	1988	5,136	1,380,457	369,218
VERGİ KONT.MEMUR.	1988	42,625	535,005	331,995
TOPLAM	1988	51,495	3,092,819	953,237
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1989	918	41,136	41,468
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1989	3,589	1,575,654	865,895
GELİRLER KONTROLÖR.	1989	3,362	1,642,188	511,482
VERGİ KONT.MEMUR.	1989	39,356	1,027,533	514,598
TOPLAM	1989	47,225	4,286,511	1,933,443
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1990	2,104	36,069	181,166
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1990	3,338	3,360,455	3,712,462
GELİRLER KONTROLÖR.	1990	3,047	4,821,772	1,585,087
VERGİ KONT.MEMUR.	1990	100,085	1,750,767	778,786
TOPLAM	1990	108,574	9,969,063	6,257,501
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1991	1,541	505,539	105,228
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1991	2,945	5,575,167	4,325,156
GELİRLER KONTROLÖR.	1991	2,823	4,968,770	1,337,848
VERGİ KONT.MEMUR.	1991	71,494	2,705,332	1,107,387
TOPLAM	1991	78,803	13,754,808	6,875,619
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1992	998	2,805,234	7,057,375
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1992	3,492	7,238,042	2,089,120
GELİRLER KONTROLÖR.	1992	3,670	5,343,566	2,578,730
VERGİ KONT.MEMUR.	1992	51,218	6,793,758	1,492,555
TOPLAM	1992	59,378	22,180,600	13,217,780
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1993	697	515,596	913,992
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1993	3,296	17,070,311	2,130,781
GELİRLER KONTROLÖR.	1993	4,291	5,286,895	5,549,230
VERGİ KONT.MEMUR.	1993	60,670	13,024,213	4,312,855
TOPLAM	1993	68,954	35,897,015	12,906,858

BİLANÇO

TEFTİŞ KURULU BŞK.	1994	671	5,865	229,904
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1994	3091	33,208,881	44,047,032
GELİRLER KONTROLÖR.	1994	3,034	52,162,742	79,767,967
VERGİ DENETMENİ.	1994	41,260	34,768,429	11,710,446
TOPLAM	1994	48,056	120,145,917	135,755,349
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1995	336	24,567	710,710
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1995	4604	77,176,423	12,576,063
GELİRLER KONTROLÖR.	1995	3,507	32,961,781	38,731,355
VERGİ DENETMENİ.	1995	47,649	59,664,532	19,149,031
TOPLAM	1995	56,096	169,827,303	71,167,159
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1996	948	652,734	9,847,846
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1996	4398	227,116,344	31,886,128
GELİRLER KONTROLÖR.	1996	2,784	32,961,288	23,281,975
VERGİ DENETMENİ.	1996	46,406	114,531,746	34,708,580
TOPLAM	1996	54,536	375,262,112	99,724,529
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1997	574	4,379,562	123,532,495
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1997	2,592	419,154,162	38,422,235
ELİRLER KONTROLÖR.	1997	1,776	31,628,062	32,518,029
VERGİ DENETMENİ.	1997	58,256	268,726,316	90,426,793
TOPLAM	1997	63,198	723,888,102	284,899,552
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1998	437	20,945,829	92,549,075
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1998	4,174	714,904,254	184,860,388
GELİRLER KONTROLÖR.	1998	2,502	135,198,268	142,230,580
VERGİ DENETMENİ.	1998	61,635	892,381,537	264,580,795
TOPLAM	1998	68,748	1,763,429,888	684,220,838
TEFTİŞ KURULU BŞK.	1999	266	949,882	1,253,548
HESAP UZM.KUR.BŞK.	1999	2,372	271,577,739	512,999,650
GELİRLER KONTROLÖR.	1999	1,665	149,139,740	200,551,329
VERGİ DENETMENİ.	1999	47,428	867,110,509	328,992,640
TOPLAM	1999	51,731	1,288,777,870	1,043,797,167
TEFTİŞ KURULU BŞK.	2000	272	43,616,463	59,070,136
HESAP UZM.KUR.BŞK.	2000	3,103	1,223,427,564	959,008,208
GELİRLER KONTROLÖR.	2000	1,650	658,274,904	430,970,298
VERGİ DENETMENİ.	2000	55,310	1,695,702,732	538,050,372
TOPLAM	2000	60,335	3,621,021,663	1,987,099,014

VERGİ KANUNLARI UYGULAMASI İLE İLGİLİ OLARAK TÜRKİYE GENELİNDE YAPTIRILAN YAYGIN VE YOĞUN VERGİ DENETİMİ SONUÇLARI (1985 - 2000)			
YILLAR	DENETİME KATILAN PERSONEL SAYISI	DENETLENEN MÜKELLEF SAYISI	KESİLEN USULSÜZLÜK CEZASI TUTARI
1985	12,174	4,038,400	3,091
1986	11,593	4,293,364	10,607
1987	13,110	4,087,437	10,296
1988	16,396	5,315,475	15,098
1989	17,446	4,382,291	28,674
1990	16,756	5,866,550	87,057
1991	15,054	,351,730	75,505
1992	15,313	5,966,359	117,302
1993	10,757	5,599,709	246,224
1994	5,894	4,254,838	801,311
1995	4,776	4,127,233	1,540,240
1996	4,937	4,647,853	2,748,224
1997	4,608	3,898,920	3,516,235
1998	4,148	4,460,098	7,367,988
1999	4,107	4,731,624	10,964,412
2000	3,590	5,430,971	19,771,849
TOPLAM	160,659	76,452,852	47,304,113

Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	OCAK-NİSAN (TRİLYON)			2001 Yılı Bütçe Hedefi
	2000	2001	Artış (%)	
Gelirler	9.948	14.904	49.8	43.127
Vergi Gelirleri	7.927	9.783	23.4	31.777
Gelir Vergisi	1.662	3.158	90.0	8.434
Beyana Dayalı Gelir Vergisi	116	104	-10.3	
Gelir Vergisi Tevkifatı	1.478	2.928	98.1	
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	52	55	0.5	
Kurumlar Vergisi	835.3	440.7	-47.2	2.936
Motorlu Taşıtlar Vergisi	86	193.2	123.6	305
Dahilde Alınan KDV	1.168	1.748	49.7	6.418
Akaryakıt Tüketim Vergisi	1.170	1.121	-4.2	4.107
Özel İletişim Vergisi	89	150.5	69.0	
Özel İşlem Vergisi	65	97	49.2	
İthalde Alınan KDV	974.3	1.255	26.8	4.515

EKONOMİK VERİLER

	<u>2001</u>	<u>2000</u>	<u>1999</u>	<u>Değ. (%)</u>	
Fiyat Artışları (%)					
- TEFE					
Mayıs	6,3	1,7	3,2		
Ocak - Mayıs	40,5	18,2	21,0		
Yıllık	57,7	59,2	50,0		
- TÜFE					
Mayıs	5,1	2,2	2,9		
Ocak-Mayıs	28,3	17,1	21,5		
Yıllık	52,4	62,7	63,0		
Bütçe Dengesi (Ocak-Nisan Trilyon TL)	-333	-6.377	-3.531	-94,8	
- Gelirler	14.904	9.949	4.369	49,8	
- Harcamalar	15.237	16.326	7.900	6,7	
Faiz Dışı Harcamalar	8.859	6.853	4.565	29,3	
Faiz Harcamaları	6.378	9.472	3.335	-32,7	
Faiz Dışı Denge	6.045	3.095	-196	95,3	
İç Borç Stoku (2001 Nisan, 2000 ve 1999 yıl sonu; Trilyon TL)	59.209	36.421	22.920	62,6	
Tahvil	49.043	34.363	19.684	42,7	
Bono	10.166	2.058	3.237	394,0	
Teşviğe Bağlanan Yatırımlar (Ocak;-Nisan;Trilyon TL)	3.208	2.759	2.276	16,3	
Dış Ticaret (2001 Ocak-Mart, Yıllık Milyon \$)					
- İhracat	7.212	6.703	6.480	7,6	
- İthalat	10.588	11.324	8.060	-6,5	
Denge	-3.376	-4.621	-1.580	-27,0	
	<u>2000</u>	<u>1999</u>	<u>1998</u>	<u>Değ. (%)</u>	
GSMH (Sabit Fiyat)	6.1	-6.1	3.9		
GSMH (Birinci Üç Aylık Dönem)	4.2	-7.9	9.2		
GSMH (İkinci Üç Aylık Dönem)	4.9	-3.7	4.4		
GSMH (Üçüncü Üç Aylık Dönem)	7.2	-7.6	2.4		
GSMH (Dördüncü Üç Aylık Dönem)	7.6	-4.9	0.6		
GSMH (Trilyon TL)	125.971	78.283	53.518	60,9	
GSMH (Milyon \$)	201.187	185.288	205.808	8,6	
Kişi Başına Ulusal Gelir (\$)	2.986	2.880	3.247	3,7	
Cari İşlemler Dengesi (Ocak-Şubat; Milyon \$)	-824	-1.209	-31.8		
- Döviz Geliri	8.769	8.278	5,9		
- Döviz Gideri	9.593	9.487	1,1		
Sermaye Hareketleri	-666	-2.578	-74,2		
Dış Borç Stoku (Yılsonu; Milyon \$)	114.324	103.025	96.956	11,0	
Kısa Vadeli	28.912	23.472	21.217	23,2	
Orta ve Uzun Vadeli	85.412	79.553	75.680	7,4	
Yabancı Sermaye İzinleri (Ocak-Mart; Milyon \$)	612	518	420	18,1	
	<u>2001</u>	<u>2000</u>	<u>1999</u>		
(Milyar TL)	<u>18 Mayıs</u>	<u>11 Mayıs</u>	<u>26 Aralık</u>	<u>18 Mayıs</u>	<u>30 Aralık</u>
Emisyon	3.925.342	3.723.331	3.772.411	2.639.254	2.390.748
Para Arzı					
- M1	8.750.858	8.157.398	8.209.624	5.680.698	4.931.262
- M2	38.476.273	37.423.013	32.812.563	23.452.627	22.596.061
- M3	40.541.692	39.444.821	34.957.467	24.790.968	23.594.719
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	36.215.891	35.383.257	30.854.282	21.879.794	21.356.500
- Vadeli Tasarruf	26.479.360	26.103.475	21.011.698	15.916.857	15.634.486
- Vadesiz Tasarruf	3.470.220	3.109.199	2.939.556	2.063.580	1.542.421
- Vadeli Ticari	3.246.055	3.162.140	3.591.241	1.855.069	2.030.305
- Vadesiz Ticari	1.733.372	1.672.391	2.054.864	1.300.752	1.385.070
- Resmi Mevduat	1.286.884	1.336.052	1.256.923	743.536	764.218
Kredi Stoku	30.967.936	31.183.849	27.775.055	20.453.661	16.771.434
- Tüm Banka Kredileri	30.215.093	30.430.937	27.273.331	20.037.315	16.769.283
- M.B. Kredileri	2.843	2.912	1.724	416.346	2.151
Bank. El. Tah. ve Bono	35.957.450	24.930.897	10.557.724	11.444.533	9.297.615

Mevzuat Değişiklikleri

- 02 Mayıs 2001** Doğal Gaz Piyasası Kanunu
- 05 Mayıs 2001** Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,
T.C. Merkez Bankası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 06 Mayıs 2001** Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No:71)
- 10 Mayıs 2001** Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2001/2344 Mal ve Hizmetlere Uygulanacak KDV Oranlarının Tesbitine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar (BKK), Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No:82)
- 12 Mayıs 2001** Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğ (Seri No:57)
- 14 Mayıs 2001** Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Seri No:295)
- 20 Mayıs 2001** Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulununun 290 Sayılı Kararı (Ulusalbank T.A.Ş'nin Bankacılık İşlemleri Yapma ve Mevduat Kabul etme İzninin Kaldırılması)
- 23 Mayıs 2001** 4673 Telgraf ve Telefon Kanununu, Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin Biriktirme ve Yardım Sandığı Hakkında Kanun İle Ulaştırma Bakanlığı'nun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 24 Mayıs 2001** Tahsilat Genel Tebliği (Seri No:417)
- 25 Mayıs 2001** 2001/2382 Akaryakıt Tüketim Vergisi Tutarlarının Tesbitine İlişkin Karar
- 29 Mayıs 2001** 4672 Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

Vergi Takvimi

- 07.06.2001** Mayıs 2001 Dönemi Çeklere ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 11.06.2001** 16-31 Mayıs Dönemine ait Akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.06.2001** Mayıs 2001 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.06.2001** Mayıs 2001 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2001** Mayıs 2001 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2001** Mayıs 2001 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2001** Mayıs 2001 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 20.06.2001** Mayıs 2001 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2001** Mayıs 2001 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 25.06.2001** Mayıs 2001 Dönemine ait Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizm. Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2001** Mayıs 2001 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.06.2001** 1-15 Haziran Dönemine ait akaryakıt Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 02.06.2001** 414 No'lu Tahsilat Genel Tebliği kapsamında tecil edilen vergi borcu ödemesi
- 02.06.2001** Gelir Vergisi Mart Beyanı 2. Taksit Ödemesi

Kronoloji

- 01 Mayıs** DSP İstanbul Milletvekili Nazire Karakuş ile İzmir Milletvekili Mehmet Özcan Partilerinden istifa etti.
- 02 Mayıs** Avukatlık Yasası TBMM’de kabul edildi. TBMM Kulisi Basına kapatıldı.
- 03 Mayıs** Nisan ayı enflasyon rakamları açıklandı. TEFE % 14.4 ve TÜFE % 10.3
- 04 Mayıs** Akaryakıt ürünlerine % 5.21 ile % 6.70 arasında zam yapıldı. Kurşunsuz Benzinin litre fiyatı bir milyonu geçti.
- 05 Mayıs** Tümgaz ve Otogaza % 2.9 ile 3.4 arasında zam yapıldı.
- 06 Mayıs** Bankacılık Yasası Bakanlar Kurulu’nda imzaya açıldı.
- 07 Mayıs** Ölüm orucu eylemi 200. gününe girerken ölenlerin sayısı 22’ye yükseldi.
- 08 Mayıs** Kağıda % 10 ile 20.1 arasında, çimentoya ise % 11 oranında zam yapıldı.
- 09 Mayıs** Cumhurbaşker’sin istifasıyla boşalan Enerji Bakanlığında ANAP Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan atandı.
- 10 Mayıs** Bakanlar Kurulu Kararı ile 15.5.2001 tarihinden geçerli olmak üzere % 17 olan KDV oranı % 18’e ve % 25 olan KDV oranında % 26’ya yükseltildi.
- 11 Mayıs** Telekomun özelleştirilmesine olanak sağlayan yasa tasarısı TBMM Başkanlığına sunuldu.
- 12 Mayıs** MHP Başkanlık Divanı hükümetten çekilmeyi tartıştı.
- 13 Mayıs** Telekomun özelleştirilmesine olanak sağlayan yasa tasarısı TBMM Genel Kurulu’nda kabul edildi.
- 14 Mayıs** AB’nin tek para birimi Euro’ya geçen 12 üyenin oluşturduğu Eurogrup Başkanı ve Belçika Maliye Bakanı Didier Reynders Türkiye’de temaslarda bulundu.
- 15 Mayıs** 2001 yılı para politikası açıklandı. Niyet Mektubu IMF İcra Kurulu tarafından onaylandı. Niyet Mektubu kamuoyuna açıklandı. Türkiye’nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının Hedef ve Stratejik Politikası Devlet Bakanı Kemal Derviş tarafından açıklandı.
- 16 Mayıs** Merkez Bankası Türkiye Kurumlar Vergisi rekortmeni oldu.
- 17 Mayıs** Silahlı Kuvvetlere ait CASA tipi bir uçak

düştü, 34 asker şehit oldu.

18 Mayıs CASA tipi bir uçak Ankara’da deneme uçuşu yaparken düştü. 3 İspanyol ve 1 Türk teknisyen hayatını kaybetti.

19 Mayıs Tasarruf tedbirleri kapsamında Başbakanlık Genelgesi ile 26 bin taşıtın tasfiye edileceği açıklandı. Ancak 57 taşıt tasfiye edilmek için bildirildi.

20 Mayıs Devlet Bakanı Kemal Derviş Anadolu’yu il il gezerek ekonomik programı anlatacağını açıkladı.

21 Mayıs Rahmi Koç, Kemal Derviş’in Türkiye için son şans olduğunu ve ekonomik programın başarıya ulaşmaması durumunda Türkiye’nin üçüncü dünya ülkesi olacağını söyledi.

22 Mayıs TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Tuncay Özilhan, yaşanan krizlerin sadece ekonomik nedenlerle değil, siyasi sistemdeki tikanıklar ve Türkiye’nin bir yönetim zaafı içinde olmasından kaynaklandığını söyledi. Kamuda toplu iş sözleşmelerinde anlaşma sağlandı.

23 Mayıs Cumhurbaşkanı Ahmed Necdet Sezer Telekom Yasasını onayladı.

24 Mayıs TBMM Partilerarası Anayasa Uzlaşma Alt Komisyonu, Anayasanın 51 maddesinin değiştirilmesinde uzlaşmaya vardı.

25 Mayıs Beyaz Enerji soruşturmasında Yargıtay Başsavcısı Sabih Kanadoğlu soruşturmaya katıldı.

26 Mayıs Tarım ve Köyışleri Bakanı Hüsnü Ziya Gökalg TZOB Genel Kurulunda protesto edildi. Gökalg yanlış Bakana bağırıyorsunuz diyerek Kemal Derviş’i hedef gösterdi.

27 Mayıs Devlet Bakanı Kemal Derviş kamu bankalarının görev zararlarının 21 katrilyona ulaştığını açıkladı.

28 Mayıs Başbakan Bülent Ecevit Hükümetin ikinci yılını değerlendirdi. Hububat alım fiyatları konusunda yaşanan kriz kademeli fiyatla aşıldı.

29 Mayıs Bankalar Kanununda Değişiklik Yapan Kanun Resmi Gazete’de yayınlandı.

30 Mayıs Prof. Dr. Asaf Savaş Akat yeni bir ekonomik krizin kaçınılmaz olduğunu açıkladı.

31 Mayıs Tütün Kanununu imazalmayacağını açıklayan Devlet Bakanı Yüksel Yalova’nın bu açıklaması piyasalara olumsuz yansıdı. Devlet Bakanı Yalova istifa etti.